

Fig. 251. Vg 152. Eggvena sn, Håkansgården.
Efter teckning i Ransakningarna.

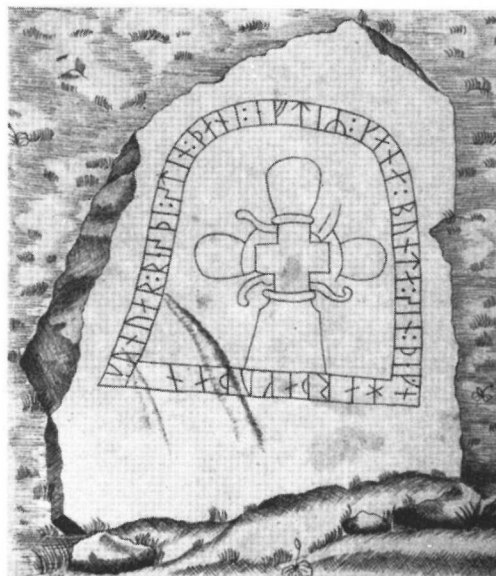

Fig. 252. Vg 152. Eggvena sn, Håkansgården.
Efter teckning 1835 i VFA.

Vilket pronomen, **pina** eller **pansi**, som ristaren åsyftat med skrivningen **pani**, är svårt att avgöra. Frekvensen av formerna *penna* resp. *pennsi*, *pannsi* i kombination med *sten* (ack.) är, frånsett skrivningarna **pani**, för Älvsborgs län lika, för Skaraborgs län ungefär 1 : 3. Det kan erinras om att ristningen i ortografiskt hänseende är utförd med stor noggrannhet, samt att ytterligare fyra inskrifter, Vg 189, 190, 193 och 195, samtliga från södra Västergötland, visa exakt samma skrivning.

Kani är tidigare känt från en svensk runinskrift, Sö 69. Dessutom ingår det antagligen i vissa ortnamn, *Kanarp* (förr *Kanathorp*), Annerstads sn, Småland, *Kanared*, Horreds sn, Västergötland. På västnordiskt område förekommer det ofta i medeltida källor som binamn, ursprungligen sannolikt med betydelsen 'båt' (Lind) samt ävenledes i åtskilliga ortnamn. Om kvinnonamnet *Gunnvar*, som i den yngre formen *Gunnur* bl. a. är känt från ytterligare två västgötainskrifter, Vg 9 och 36, se U 131 samt Beckman i *VFT* 4: 1, s. 60.

Starka skäl tala för att samme ristare utfört Vg 151 och 152. Det sistnämnda monumentet är dock ett noggrannare arbete.

En modern kopia av Vg 152, ehuru till storleken mindre, står rest i Hönsäters trädgård, Österplana sn.

Eggvena sn, Kungegården.

Det anses allmänt i orten, att 650 m. NÖ om Kungegården i Eggvena sn en runsten skall vara inlagd i en bro under landsvägen. K. E. Sahlström har på Riksantikvarieämbetets uppdrag år 1930 besökt platsen utan att finna spår av stenen.

153. Fölene sn, kyrkogården.

Pl. 123.

Litteratur: L 1394, T 58. C. G. G. Hilfeling, Resor 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 39, 44, 46; P. Tham, *Archeologiska Anvisningar*, bl. 12 (ATA); P. E. Lindskog, *En kort beskrifning om Skara stift* 5 (1816), s. 444; G. Brusewitz, *Wester-götland* 1862, s. 129 f. (ATA); N. G. Djurklou, *Brev t. B. E. Hildebrand* 26/8 1868 (ATA), *Antiquitetsintendentens berättelse* 1868, s. 195 (ATA); *Handlingar* 1937, 1946–47 (restaureringsrapporter) i ATA.

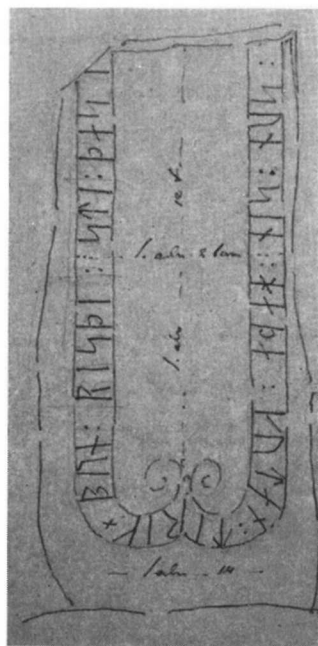

Fig. 253. Vg 153. Fölene sn, kyrkogården.
Efter teckning av Tham.

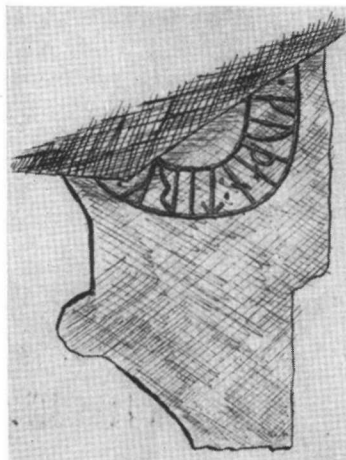

Fig. 254. Vg 153. Fölene sn, kyrkogården.
Efter teckning av Djurklou.

Äldre avbildningar: Tham, bläckteckning (i *Hilfeling a. a.*, s. 46, återgiven i kopia av J. G. Liljegren i *Fullständig Bautil*, ATA); Djurklou, bläckteckning (i *Berättelse* 1868, stenen liggande under kormuren); O. Erlandsson, träsnitt (i T 58, stenen under kormuren); H. Faith-Ell, foto 1936 i ATA (stenen under kormuren).

Runstenen står rest V om Fölene kyrkas vapenhus, omedelbart till höger om ingången till kyrkan. Till vänster om ingången står Vg 154.

Åren 1937–47 stod stenen rest invid kyrkans östra sakristievägg. Dess ursprungliga plats känner man icke. Såväl denna sten som Vg 154 iaktogs emellertid av C. G. G. Hilfeling 1791 »på Fölene kyrkogård», Vg 154 »till venster vid ingången», Vg 153 »till höger» om densamma; »båda Runstenarna äro af H. Pastor Kyllin inflyttade ifrån marken». Denna förflyttning skulle, enligt P. Tham, ha ägt rum »på 1780-talet», jfr Vg 154. Huruvida detta är med verkligheten överensstämmande beträffande Vg 153, undandraget sig numera bedömande. För den andra stenens del är uppgiften helt missvisande. Samma uppgifter om stenarnas placering på kyrkogården återkomma hos P. E. Lindskog och J. G. Liljegren.

Då G. Brusewitz den 20/7 1862 besökte Fölene, saknades de båda stenarna på kyrkogården: »hela kyrkan genomsöktes jemte sakristian och tornet; men ingen runsten fanns. Tillkalladt folk visade mig dock den ena af de båda, som framstack under chormuren, men låg mest dold derunder, så att man såg icke stort mer än ett: Den andra runstenen deremot visste ingen menniska besked om.» N. G. Djurklou kunde 1868 bekräfta denna uppgift: »I kyrkan eller åtminstone på kyrkogården hafva funnits 2 runstenar af hvilka nu blott den ena återstår, lagd i chorets grundmur, der troligtvis den andra äfven är att söka.» Stenen har alltså i sen tid blivit inlagd i kyrkans grundmur jäms med markytan i korets sydöstra hörn; se även Vg 154. Den uttogs och restes invid sakristieväggen 1937. Sin nuvarande placering erhöll stenen i samband med återupptäckten och restaureringen av Vg 154.

Grå granit. Höjd 1,55 m., bredd 0,92 m. Stenens översta del är avslagen och var så redan vid Hilfelings besök 1791.

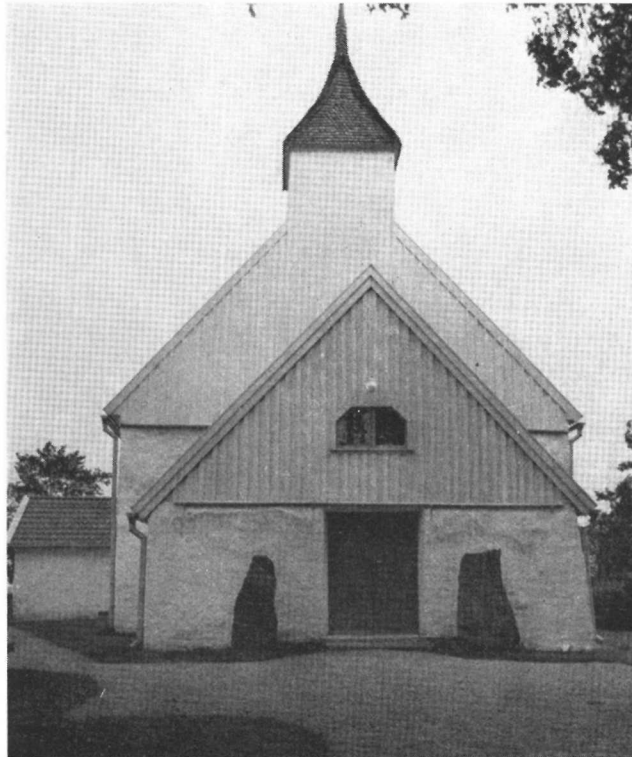

Fig. 255. Vg 154 och 153. Fölene sn, kyrkogården. Efter foto 1954 (Winbo, Herrljunga).

Inskrift:

: bun : rispi : sin : þo . . . : sun : sin : hapa : kuþan : tirik :
 5 10 15 20 25 30

B[i]o[r]n resti sten þa[nnsi] . . . , sun sinn, harða goðan dræng.

»Björn reste denna sten (efter) . . . , sin son, en mycket dugande ung man.»

Till läsningen: Runorna äro tydliga. 24 **k** är ej stungen. Mellan hst och bst i 24 **k** finns en ojämn fördjupning, som ej är huggen. 25 **u** är skadad genom flagring.

Hilfeling läste, enligt Tham, 10–11 **ti**, r. 12 och följande **pasi**, 26 **t**, kryss efter 33 **k**, för övrigt som ovanstående. — Djurklou redovisar de runor, som icke voro dolda av kormuren, : **kuþan** : **tirk** :. — Även för Torin var endast detta lilla parti av inskriften tillgängligt. Han läste dock r. 32 korrekt som **i**.

Det första namnet torde vara *Biörn*, ehuru både **i** och **r** utelämnats. En motsvarande form förekommer på Ög 47 **asbun** (ack.) samt på trästickan från Lödöse **þorbon** (nom., se Carl R. af Ugglas, *Lödöse*, 1931, s. 607). Ortografiskt företeer inskriften även i övrigt flera bristfälligheter, såväl bortfall av enstaka runor, **sin** för **stin**, **hapa** för **harpa**, som inskott, **tirik** för **trik**. Sonens namn har stått på det förkomna stycket av stenen.

154. Fölene sn, kyrkogården.

Litteratur: L 1395, T 58 anm. Ransakningarna 1667–84 (tryckt i VFT 4: 5–6, 1932, s. 107); C. G. G. Hilfeling, Resor 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 37, 44; P. Tham, Politiska Anteckningar, renskrift 1797, s. 13 f. (ATA), Archeologiska Anvisningar, bl. 12 (ATA); P. E. Lindskog, En kortt beskrifning om Skara stift 5 (1816), s. 444; Kyrkoinventarium